

SPOMINI ZA JUTRI

In žig? Drobnost veselje, dokaz za nejeverne Tomaže v dolini in stroški, če žiga v skrinjici ni, ker bo treba znova na isto pot. Ob tem pa nas vendar čaka in vabi še veliko neznanih gora, vrhov. Saj si z leti ogradimo svoj planinski vrt, kotiček, kamor se najraje vračamo. Tudi po spomine za jutri. Toda ko šele odkrivamo gorski svet, ko se iščemo na njem in v sebi, hlastno segamo po najbolj svetlečih zvezdah. Zdi se nam, da bi izgubljali čas, če

bi se morali v isti sezoni dvakrat povzpeti na isti vrh — zdaj, ko ga že poznamo. Tako mislimo.

Šele ko se drugič in tretjič povzpemo na isto goro, spoznamo, da morda nikoli ne bomo odkrili zadnje tančice z njenega obraza. Vsakokrat se nam razkriva v drugačni svetlobi — zrcalna podoba našega doživljanja poti, gore.

Zato človek ni preveč utrujen, da bi odkrival nove svetove, če se vrača na iste gore; to je zvestoba. Večno hrepenenje po lepoti. Ljubezem.

ZGODBE, KI MOČNO DIŠIJO PO PLEZANJU

OKRUŠKI RAZBITEGA ZRCALA

IGOR ŠKAMPERLE

Vročje gmajne so ozelenele, sonce jih je napajalo s svetlobo, da se je trava ponekod že sušila, na grmih rešelike so zorele jagode. Majhne, črne, velike niti za mezin-čev noht, vendar sočne, grenko osladne, prava posebnost sredi suše Krasa. Vadil sem plezanje, po cele popoldneve, tekal sem na Draščo v sami kanotieri in se vozil do belih pečin nad morjem, kjer sem iskal ravnotežja na skali. Alpinizem: hotel sem ga živeti scela, od baročnega izigravanja do rokokojške lahkotnosti, od zaprisežene klasike do modernih preizkusov, in iskal novih poti, kot bi se duh, ki je prihajal vame iz neznanih globin, moral izraziti prav skozi to početje.

V knjigah in zapiskih, ki slave lepoto gora in dobar, je rečeno — najbrž boste pri-trdili mojemu mnenju —, da za srečo ni treba veliko storiti. Nedvomno je to zelo huda misel, če ne že kar bogokletna; toda menda je svet res drugačen, ko vidiš, kako se ti prijatelj trudi v steni in je navdušen nad samim seboj in nad teboj, tako da se na vrhu brez sramu oba malce pobahata: »Ha, ha, niso vsi tako kot mi!« Potem sestopata, drug za drugim, najprej po ozkem grebenu, tik nad prepadom, kjer te popadejo čudne misli, nekakšno zlo iz podzemlja duše, kako bi zdaj prijatelja odrinil v prepad. Le z roko bi ga na rahlo porinil za hrbet, prav na rahlo, in bilo bi dovolj, da bi odletel, navzven, v prazno, kakor kamen iz frače bi zajadral v globino. Že vidiš obraze njegovih svojcev, očeta, matere, in sebe, kako se lažeš in ves potr razlagaš: »Kako neverjetno... hodila sva že po grebenu proti dolini, ko mu je nenadoma zdrsnilo. Nerodno je stopil ali kaj vem... ne spominjam se več dobro. Tako bliskovito se je zgodilo, morda je bil kriv nakrušen kamen, res ne vem... In padel je. Nekaj časa nisem mogel nikamor, sedel sem na mestu... Pa tako dobro je plezal po smeri!« — V sebi

pa vidiš njegov pogled, ki te je padajoč v zraku še zadnjič uzrl. Kako neumno je pogledal, kot bi nekaj spraševal, in vendar se ne moreš rešiti tega pogleda, ves živ je še. Svojci jočejo, vpijejo, vidiš ceremonijo pogreba, tebi pa je zadostoval le dotik, komaj zaznavno si stegnil roko; vrsta črnih oblačil se vije proti izkopani jami. Pa saj vendar nihče nima pravice do tega pogreba razen mene! Morda je prijatelj celo slutil grozečo nakano, pa je vseeno hodil korak pred teboj. Medtem polagajo krsto v grob, slišiš, kako na les padajo kepice zemlje in peska ter zamolklo odmevajo. Da, zdaj si prepričan, z gotovostjo veš, da je moral on slutiti nekaj takega; končno bi tudi njemu zadostoval le kratek poriv in odrinil bi te v zrak. Zdaj veš, da sta bila na istem, tako v dobrem kot v zlu, oba sta črtala rahel svet človeških pokrajin.

Mar bi svet obstajal, ko bi ne bilo zaupanja!

JUNIJSKA VROČICA

Tako so načrti rasi kot gobe po dežju. Čim smo enega opravili, že so se pojavili trije novi. Brez njih bi le težko zdržal silo sveta, ki je pritiskala name.

Sredi junija sva z Radom splezala Steber Šit. Iz Tamarja sva odrinila še v mraku. Pod steno sva se preobula v plezalnike, jaz sem imel še ta trde, z vibram podplati. Še ves zadihan se je Rado zapodil v prvi raztežaj, nekoč ocenjen VI, A₃ in A₄. Spretno kot maček je telovadil po previsni skali mimo klinov, dokler ni pristal v majhni lopi na vrhu krušljivega odloma. Hitel sem za njim, kolikor se je dalo, in si mislil — »Rado me drži na vrvi, nič se mi ne more zgoditi!« — Komaj sem prišel na štant, že me je pripel na klin, podal njegov konec vrvi v roko in odbrzel dalje. Tako je plezal Rado v zgodnjem

poletju: če se je počutil v formi, ni nikogar spustil naprej. Sredi smeri sem ga komaj prepričal, naj me spusti in raztežaj plezati naprej. Kmalu ga zaslišim, kako na štantu ves drhti: »Forza! Forza! Dajmo...!« Od same živčnosti sem se zaplezal in celo večnost kolovratil nazaj do pravih razčlemb. Pustil sem, da je Rado plezal dalje. Bil je junij in takrat Rado ni poznal miru; treba je bilo splezati nekaj smeri, čim prej, tako ali drugače, da bo poletje potlej bolj mirno.

Ob enajstih dopoldne sva bila na vrhu stene Šit. Življenje v Trenti se je komaj dodobra prebudilo.

IGRA V SONCU

Sredi poletja smo odšli v francoske Alpe. Chamonix, kdo bi ne poznal mesteca pod Mont Blanc, njegove načičkanosti od vseh barv, izložb in hotelov, s primesjo tiste po svoje prisrčne, francoske vzvišenosti! Menda so nanjo še najbolj občutljivi Italijani, celo bolj od Angležev. Gore so se tu, ostre in črne od granita, zaganjale visoko pod nebo, precej višje od naših apnenčastih cvetk, ob vznožjih pa so pokali ledeniki, podobni velikanskim živim kuščarjem, ki polzijo navzdol proti dolini. Davni, neobvladljivi vzgib strahu me je obliil, ko smo prišli iz predora in sem prvič zagledal te vršace.

Na pot sta se nam, Tomažu, Radu in meni, pridružila še Ines in Beni. S polnimi nahrbtniki smo se pripeljali v Cham. V gozdiču za pokopališčem, kjer je mogoče na skrivaj taboriti, nas pričaka slovenska družčina. Pavel in Tamara sta tu, Filip ta Črn, Slavc in še kopica drugih. Včeraj so baje spet težili policaji, češ da je na šverc kampiranje prepovedano. Marinčič se je pogajal z njimi. Bilo je nekaj hude krvi in groženj, a naši fantje se niso dali: nihče ni bil pripravljen plačati kampiranja. V tem so nam bili podobni le še kakšni Čehi ali Poljaki.

— Razmere v gorah pa niso dobre, — je bilo slišati, — po stenah je črn led. In nevihte, skoraj vsak dan.

Naju s Tomažem so nosile velike ambicije. Načrte sva pobirala iz knjig in fotografij: Les Courtes za začetek, Les Droites za dobro voljo, na koncu pa še Grandes Jorasses za zadoščanje. Rado je molčal, Beni, ki je edini izmed nas že plezal v ledenih Alpah, pa je svaril, zlasti Tomaža, ki se je obnašal zaverovano, kot bi bil v Franciji doma. — »To ne gre kar tko,« je dejal Beni, »ti b'hotu kar vse naenkrat. Kle so drugačni hribi; nevihta, to pomen, da lohka orng najebeš, in če Ta Črn prav, da so slabe razmere, pol mu kar verjem, a veš!«

Da je res tako, smo se kmalu sami prepričali. Stena Droit se je razkazovala nemarno gola, siva in črna od gnilih skal in

požleda. Nikjer ni bilo lepih belih snežišč, ki smo jih videvali na fotografijah. Les Courtes so bile znosne. Ob dveh ponoči sva s Tomažem vstopila v Švicarsko smer in se dobrih deset ur prebijala prek slabega, lomljivega ledu. Vse me je bolelo, od rok do nog in grla. Tomažu ni bilo nič bolje; jezno je požiral slino, kajti ni se hotel sprijazniti z vlogo začetnika, čeprav nisva imela nobenih pravih ledenih izkušenj.

Pozno popoldne sva priša na vrh. Pihal je močan veter in nosil sive oblake, da sva le za trenutek videla na ono stran, kjer so se kot pravljlični privid pokazali ogromni Jorasses. Kako se pride dol z vrha, sva vedela le približno. Pravzaprav je vedel Tomaž, jaz nisem imel pojma. Po razbitem, skalnem grebenu je treba menda do sedla, potem pa sestopiš po snežnem pobočju na ledenik. Iz megel, ki so švigale mimo, je začelo snežiti, kmalu so siknile tudi prve strele — naravnost v greben seveda. Bliskovito se je mračilo. Norela sva, kolikor sva mogla, preganjala drug drugega in brzdala živčnost ter se še pravočasno, pred najhujšimi udarci, umaknila z grebena na snežno flanko. Močno je snežilo, ujme ni hotelo biti konca, spodaj pa so nama začeli groziti še plazovi. Saj se človeku zmeša v teh francoskih nevihtah! Ravno pravi čas sva zmogla sestopiti na ledenik, premočena do gat, ko je po pobočju s sedla potegnili prvi plaz. Padla je noč.

Skozi meglo in temo sva se pretipala do kočice na ledeniku Argentine. Speča tišina je bila v prostorih, medtem ko je zunaj naletaval nočni sneg. V jedilnici sva razstavila svoje mokre cunje.

Podobno štorijo sta doživela tudi Beni in Ines v steni Charmoza. Ujma ju je zajela tik pod vrhom. Morala sta prebivakirati noč. Ker je še ves drugi dan snežilo, spodaj pa deževalo, sta se vrnila v tabor, shujšana in mokra do kosti. Z Benijem smo se kratko spogledali, ko je kar s cepinom v roki prikorakal pred šotor. Navzlic resnemu obrazu Beni ni mogel skriti ponosnega samozadovoljstva: »A ste videl zdej, kua se prav... hmal bi vsi skp pocrkal, a ne!? Sej sm reku, kle se ni za hecat!«

Rado, ki je steno Courtes presoliral v nekaj urah in se izognil nevihti, je vprašal: »Kje imaš pa Inesko? Je vse v redu?« — »Zdèle gre...« —

Ines! Pričofotala je z mokrimi čevlji kot povodni mož, od kodrastih las ji je voda curljala, a vse na njej se je smejalo, kot bi pravkar preživela junaško zgodbo, kjer bije huda ura, a se na koncu vedno vse srečno konča.

»Ines! Je bilo hudo?« sprašuje Rado. Ona pa bi najraje rekla: »Ma ne, daj, daj... Kje pa!« in se široko nasmejala. — Les aiguilles des Chamonix sont si belles! —

Vreme je ostalo še ves teden nestabilno. Ni nam preostalo drugega kot pasti zijala po uličicah Chama. Ines je od izložbe do izložbe navdušeno zbirala čim lepšo fotografijo Grands Charmoza. Končno ga je našla, vsega ožarjenega od zahodnega sonca.

»Poglej, ke lepo...«

Rado ji je nagajal: »Ines, se ti ne zdi, da je tisti posnetek tam še lepši?«

»Joj, pa res... ampak zdaj imam že tega.«

»Kupi! Kupi še tistega, poglej, kako je lep!«

»Ma ja, vem, ma ne morem, nimam sol-dov... Joj, če bi imela zadosti...«

»Ah, za Charmoz, Ines, bo že!« je dejal Rado. »To so spomini, ne bo ti žal!«

»Vem, ma kaj čem... kaj bom rekla mami!« Dolgo je oklevala, potem smo vendarle stopili v trgovino: »Ah, si bom že kaj izmislila, saj imajo naši doma radi hribe...!« Odštela je nekaj frankov, toda za vogalom se je pojavila nova izložba in v njej nove podobice, brez konca in kraja.

VZGOJA SRCA — VNOVIČ

Iz obvezne vojaške službe se je pravkar vrnil Mezgecev Igor. Takoj po povratku iz Centralnih Alp smo ga s Tomažem in Radom obiskali, polni spoštovanja, kajti Mezgač ni bil samo posebej v življenjskih in plezalskih izbirah, marveč tudi najstarejši med nami; že pred časom je na primer zaključil študij fizike. Z resno vzvišenim nasmeškom, ki se je odlično podal njegovi visoki postavi, nas potem, ko mu Tomaž pojamba o nevihtah, na kratko zavrne:

»Kaj pa hodite v Francijo! Vedno sem pravil, da je treba plezati tukaj, v naših hri-bih!«

Mezgač se je odlikoval po tisti pozabljeni, globoko stoični držji, ki se je od Marka Avrela naprej le še redko kje zapisala s svojim pravim imenom — **krepost, virtus!** Mi smo morali v Francijo, se tam z gručami drugih preizkušati na že stokrat zdrsanih toboganih, da smo potem lahko ugotovili, kako nam kocka vetra in usode poskakuje edinole v stenah, med katerimi smo doma. Njemu vsega tega ni bilo treba. Pa je poznal na pamet vse vrhove, od Ararata do Hindukuša. Nikoli nisem mogel ugotoviti, zakaj ta človek sploh pleza, kaj čuti ob tem, ali mu je sploh kaj do dejanj, ki so mene napajala s fantazijo in sem jih videl kot velika, drzna, pustolovska. Včasih, ko smo po skupnem doživetju odhajali vsak na svoj dom, mi je od pogovora z njim ostajal nelagodni občutek; zdelo se mi je, da jaz še vedno odraščam, iščem in lovim žogam podobne plavajoče ideje, padam v slepe ulice, medtem ko je on že odrasel, velik je že in stvari so mu jasne, pozna jih. Tedaj sem se še bolj

osuplo spraševal: zakaj potemtakem sploh zahaja v gore in pleza? Slutil sem, da mora tega človeka priklepiti neka notranja človeška nuja, morda celo stiska, ki ti oblije oči in stisne dušo, če se z vso odločnostjo, ne da bi vedel zakaj, napotiš daleč, daleč prek poljan, vse tja do oddaljenega roba obzorja, kjer je vsega konec; tudi plinov in števil. Vedel sem, da so njemu dobro znane tiste samotne poti, zavoljo katerih se je včasih obnašal tako, da po cele ure ni nič spregovoril in je ljudi spravljal v neprijeten položaj. Drugič pa se je znal nad povsem preprostimi stvarmi iskreno čuditi. Nekega večera sva skupaj listala knjigo o severnih, polarnih krajih in vsaka podoba ga je navdajala s skoraj otroškim veseljem: »Poglej no tega medveda, kako se drži! Kakšen debeluhar!«

Obljubljal nam je sladoled, ki da ga bo sam izdelal, češ, »noben mojster ne naredi takega!« Sladoleda seveda nismo dočakali, a verjeli smo mu, da ga zna narediti in da ga bo nekega dne tudi zares pripravil.

JUTRA IN VEČERI

Potem sva s Tomažem plezala. Najprej zjutraj s težavo vstaneš in s kamnom v želodcu kreneš pod steno, medtem ko se prvi prameni jutranje svetlobe šele počasi pretipajo skozi noč. Pri vstopu v smer, ko se navežeš na vrvi in pomisliš, kako so zdaj doma šele vstali, morda je oče zdaj v kopalnici, mati pa mu v kuhinji pripravlja kavo, z malo mleka, ti kamen zleze v grlo. Toda po prvem raztežaju stvar steče; dobro gre, če je prav, in na vse pozabiš: na čas, lakoto, žejo, posebno še v zahtevnih raztežajih — kot bi se bližal posebnemu svetu nirvane; na evropski način seveda, s premagovanjem težav! Na vrhu te pričaka zadoščenje, zadovoljstvo, kratko, a dovolj močno, da ga začutiš, pa čeprav ne veš dobro, čemu sploh. Morda je edino, kar zmoreš reči, to, da ti je zdaj podarjena spet nova pravica do življenja.

Šele med sestopom, ko se utrujeno ziblješ nizzdol, razmišljaš, katera neki je ona podoba, začarano lepa, ki zamreži ljudem ude, vedeč jih z neslišno roko po neimenovani poti. Mar je mogoče, da se mi v robato skalovje zliva toliko moči, ljubezni, čezmerne predanosti? V hladno, mrzlo skalovje!? Morda nama s Tomažem niti ni bilo potrebno vedeti, kaj kdo nosi v sebi. Zadostovale so skupne poti, neumorna iskanja, strah, ki sva si ga delila pod vsako steno. Uf, koliko ga je bilo, preveč za oba! Sledili so klini, plošče, zajede... Vse sva si delila, tudi globino, lakoto in samoto. Najtežja mesta v steni sva vsakič znova premagovala s tistim, kar se je bilo spletlo med nama. Psihična moč! Zaupanje! Moje šibko telo se ni moglo primer-

jati z robotostjo alpinistov, teh bradačev, toda zdostoval je znani glas izpod stebriča, rahel trzlaj vrvi, in vedel sem, da nisem sam. Previsi so si nadevali človeške prijeme.

Le na vrhu, ko sva samovšečno posedala na odloženo kramo, skušala ujeti še poslednji zaton sonca, preden bi ga prekrila mrežasta tihota večera, le tam, v tistih trenutkih, si nisva ničesar delila. Sedela sva vsak zase, mirno, nič vznemirjeno, zrla nekam v daljavo in izustila morda le kakšno nepotrebno besedo. Tedaj sem mogel sredi dolgih vijoličnih črt, ki so padale na zemljo, slutiti ono podobo, h kateri sem

stremel v večnem približevanju. Bila je v meni in hkrati neznansko daleč, zunaj — podoba, ki ni vedela niti tegá, da iz nedoumljive dalje tako strahovito sam hodim za njo.

»Bi odšla, mrak bo,« me predrami Tomaž.

»Ja, še vrv moram zviti.«

»Pa tistih vponk ne pozabi...«

So stvari, o katerih človek ne govori; z nikomer. Morda je bolje tako, da imamo besede, s katerimi pletemo niti v nedogled, s težavo premagujoč bele pragove; podobni smo starim tetam, ki štrikajo volnen pulover, vmesnih zračnih rež, od katerih dihamo, pa ne znamo splesti.

ODSLEJ V IKAR TUDI SOVJETSKI REŠEVALCI

NESOJENI SLOVENSKI BOTRI

PAVLE ŠEGULA

Presenečeni in iznenadeni, vendar razumevajoče smo 10. novembra lani na skupni seji vseh komisij IKAR vzeli na znanje besede predsednika M. Schorija, da je za sprejem v mednarodno združenje gorskih reševalnih služb zaprosila tudi Sovjetska zveza. Nam, delegatom GRS, se je v spominu utrnila misel na davna šestdeseta leta, ko so nas znanci iz Kavkaza in Pamira s Sašo Kropfom na čelu prosili, naj pri dr. Rudiju Campellu posredujemo za sprejem SZ v Mednarodno komisijo za reševanje v gorah. Tedani vodja naše delegacije dr. Miha Potočnik je zares kolegialno posredoval in uspel pri tedaj še nič kaj zaupljivih zahodnih delegacijah. Toda ko je bilo stvar treba dokončati, so se kandidati potuhneli in ostali sami zase v družini GRS socialističnih držav.

M. Schori nam je posredoval oris sovjetske GRS in njihovo pripravljenost, da vstopijo v IKAR, kakor tudi pobudo, da se posebej izkažejo z letnim prispevkom 9000 CHF. Postopek je bil preprost: vsi pooblaščenči delegati so se izrekli za sprejem in dobili smo novega člana.

Sašo Kropfa smo kasneje spomnili na tisti, po zaslugi SZ odložen sprejem, pa je samo skomignil z rameni: »Kaže, da razmere politično niso bile godne. Mi bi že bili za to, a vodstvo...«

In če smo že pri tem, si oglejmo, kako je z GRS v SZ. S to smo se vsi tisti, ki smo bili v Kavkazu, Pamiru, Fanskih gorah in še kje, že precej seznanili in sprijateljili.

Kakovostno in množično gorniško gibanje se je v SZ začelo v sredini tridesetih let. Nekaterim obiskovalcem povsem nedotaknjenih gora se je primerilo tudi marsikaj takega, kar je zahtevalo reševalne akcije.

Spričo tega je Vsezvezni svet prostovoljnih sindikatov športa namenil lepa sredstva za postavitve stalnih reševalnih postaj — baz v Kavkazu. Te so nastale v območju Bezengi, v dolini Čegem in Adylsu pod Elbrusom, kakor tudi v dolini Dombai.

Leta 1938 so opravili desetmesečni tečaj GRS prvi kandidati, zato ga štejejo za rojstno leto sovjetske GRS. Reševalci iz te skupine so postali vodje postaj, v katerih so po pravilu sodelovali instruktorji, ki so obvladali tehniko in taktiko reševanja v gorah.

Dandanes je v SZ 17 reševalnih postaj, ki so opremljene in usposobljene za reševanje v gorah. Na voljo so jim (sodobna) oprema, radijske zveze in pripomočki za transport ponesrečenec v gorah.

V vsaki postaji je od 8 do 10 članov — poznavalcev gora, na katerih območju delujejo. Člani poznajo vse smeri in pristope, usposobljeni so tudi za dajanje prve pomoči ponesrečenim in obolelim gornikom in turistom.

Od leta 1946 dalje je vodja postaje oproščen vseh drugih dolžnosti, za katere so sicer zadolženi instruktorji v sovjetskih »alplagerijh«. Njegova naloga je, da sproti spremlja dogajanja in skrbi, da bodo udeleženci na turah spoštovali varnostne ukrepe. Pomagajo mu instruktorji, večči reševanja v gorah. Glede na način dela »alplagerjev« je šefu reševalne postaje na voljo posebno skladišče z opremo, oblačili, hrano, transportno opremo in zdravili.* Tako je samostojen in neodvisen od siceršnjega delovnega ritma v taboru.

* Vsak član alplagerja in vse skupine dobe hrano in opremo za ture v skladiščih. Ko pridejo v tabor, se na podlagi dokumentov planinsko oblečejo in obujejo. Na podlagi načrta ture dobe pred odhodom še potrebno hrano za čas predvidene odsotnosti.